ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך
ע"ר 580717353

נובמבר 2025

הקדמה

"ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך" (ע"ר 580717353) הוא הארגון היחיד בישראל המאגד בתוכו אך ורק יתומי ויתומות צה"ל וכוחות הביטחון הבוגרים.
הארגון הינו גוף רשמי, בעל אישור ניהול תקין וסעיף 46, הפועל זה חמש שנים. הוא נוסד ומנוהל כולו על ידי יתומי צה"ל בוגרים בהתנדבות מלאה.

הארגון צמח מתוך צורך של קהילת יתומי צה"ל הבוגרים להתאגד ולהתגבש, לפני כעשור, לאחר שבמשך עשרות שנים לא היה אף גורם שטיפל ביתומות וביתומי צה"ל וכוחות הביטחון הבוגרים.
אנו באים מהשטח, מלווים יתומים בוגרים מדי יום, שומעים את קשייהם, האתגרים וההתמודדויות היומיומיות שלהם עם השכול עד היום.

זו קהילה שמובילה מאבק חשוב וצודק להכרה בנו, ילדי החללים.
במשך שנים ארוכות ניהלנו מחאות וקמפיינים למען ההכרה בנו בכל גיל. עשינו זאת לבד, בזכות תרומות פרטיות בלבד, ללא כל גב מהמדינה או תמיכה מצד אף גוף המייצג משפחות שכולות.

לאחר מאבק מתיש ומתמשך, הוחלט להקים את ועדת רובינשטיין.
כשפורסמו מסקנות הוועדה, יתומי צה"ל הבוגרים חשו מרומים. במשך שבעה חודשים התבקשנו לשתף, לחשוף ולספר, ואז כשהוועדה סיימה את עבודתה נזרקנו הצידה.
היינו כמו שפני ניסוי: מהסיפורים שלנו הסיקו מסקנות חשובות, אך את התמורה האמיתית נתנו לאחרים.
נקבע לתגמל את הצעירים, אך את בני ה־40 ומעלה, אלה שנאבקו שנים והם הרוב המוחלט – כ- 80% מהיתומות ומהיתומים הבוגרים, הותירו עם פירורים בלבד.

צר לנו ש"ארגון אלמנות ויתומי צה"ל" שיתף פעולה עם תיקוני החוק הנוכחיים, ואף עבד עליהם במשך שלוש שנים, כפי שטען מנכ"ל הארגון.

כעת, משהגענו לשלב שבו החוק כבר עבר קריאה ראשונה, אנו חשים מחויבות עמוקה לקהילת יתומי צה"ל, ונאבקים להכניס בו את מירב התיקונים האפשריים כדי להפוך אותו לחוק צודק ומכבד.

אנו מודעים לכך שהחוק נוגע לא רק ליתומים אלא גם לאלמנות ולהורים שכולים, אך לומר שאין תקציב דווקא לאוכלוסייה שמעולם לא קיבלה דבר - איננו מקובל.
אין זה ראוי לבקש תוספות תקציביות לקבוצות שכבר מתוגמלות ומוכרות, ובו בזמן לומר ליתומים הבוגרים שאין כסף עבורם.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

ההורים השכולים והאלמנות הם הסבים, הסבתות והאימהות שלנו. אנו אוהבים ומכבדים אותם.
אבל מאז שהיינו ילדים שמנו את עצמנו בצד, כי לסבא היה עצוב וכי לאמא היה קשה.
היום, לראשונה, אנחנו שמים את עצמנו במקום הראשון.
אנחנו ילדי החללים שבנו את המדינה הזו, שמגדלים את ילדינו לאהבת הארץ והעם.

ההצעות שלפניכם הן המעט שאנחנו מבקשים.
הן אינן מתקרבות למה שמגיע באמת ליתומי צה"ל, אך אנו מציאותיים ומבינים את דברי נציגי האוצר על מגבלות התקציב.

אנחנו סומכים על יו"ר הוועדה, חברת הכנסת מיכל וולדיגר, שהיא הגורם הפוליטי הראשון אי פעם שבאמת יורד לשורש הבעיות, הקשיים והאתגרים, באופן רגיש, ערכי, ובלב רואה שומע ומנסה להיטיב עם יתומות ויתומי צה"ל וכוחות הביטחון הבוגרים.

<u>הבסיס המחקרי לתיקון החוק</u>

כארגון, המייצג את יתומי ויתומות צה"ל הבוגרים, חשוב לנו שכל תיקון בחוק יתבסס על ממצאים מחקריים, פסיכולוגיים וחברתיים.
המחקרים שנערכו בישראל ובעולם מוכיחים כי יתמות צבאית איננה אירוע חד־פעמי, אלא תהליך מתמשך ורב מערכתי המשפיע על כל תחומי החיים - הרגשי, הכלכלי, המשפחתי והחברתי.

המחקר הישראלי על צמיחה פוסט טראומתית בקרב יתומי כוחות הבטחון הבוגרים – מחקרה של עידית סולומון בהנחיית פרופ' יאירה חממה רז - בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת אריאל (2024)
"תהליך האבל על הורה שנפל במסגרת שירות ביטחוני הוא מתמשך ונמשך לאורך כל החיים.".
המחקר, שנערך בקרב 455 יתומים בוגרים, מצא שיעורי מצוקה רגשית גבוהים במיוחד ותחושת בדידות עמוקה. החוקרות הגדירו זאת כאבל מורכב וממושך (Prolonged Grief Disorder).
בנוסף, המחקר מוכיח באופן חד משמעי כי הזנחת יתומי צה״ל אחרי גיל 21 יוצרת נזק נפשי מתמשך.
לדאבוננו, ועדת רובינשטיין לא הסתמכה על מחקרים בתחום השכול צבאי בוגר, ואף גורם אחר, שלוקח חלק בועדה זו, לא בחר להתייעץ עם החוקרת, שמחקרה הוא אבן דרך מהותית, ראשונה ויחידה מסוגה בארץ ובעולם.

המחקר הבינלאומי
Co-occurrence of prolonged grief symptoms and symptoms of depression, anxiety, and posttraumatic stress in bereaved adults: A systematic review and meta-analysis
של החוקרים Katrine B. Komischke -Konnerup, Robert Zachariae, Maja Johannsen, Louise Dyrvig Connor'Nielsen, Maja O מ- Aarhus University בדנמרק (2021)
המחקר מצא כי כ־70% מהמתמודדים עם אבל ממושך חווים גם דיכאון, חרדה או פוסט טראומה.
המשמעות: האבל הממושך פוגע ישירות בכושר העבודה ובתפקוד המשפחתי.
מכאן נובע צורך ברור בשיקום כלכלי ותעסוקתי ארוך טווח.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך
ע"ר 580717353

המחקר המשפחתי של ד"ר שלומית להמן, בהדרכתה של פרופ' רחל לוי - שיף, המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בר אילן (2002), שכותרתו "המעורבות האבהית, התפקוד המשפחתי ודפוסי ההתקשרות של בנים שגדלו ללא אבותיהם - יתומי צה"ל אבות לילדים בגיל הרך".

"שיעור דפוסי ההתקשרות הלא בטוחים בקרב יתומי צה"ל גבוה בכ־50% מהאוכלוסייה הכללית."
להמן מצאה כי היעדר דמות אב בילדות גורם לדימוי עצמי נמוך, קושי בזוגיות ובהורות, ואידיאליזציה של האב שנפל המלווה בהדחקת רגשות.
היא הדגישה כי היתמות הצבאית היא חוויה בין דורית, שמשפיעה גם על הדור הבא - הילדים של יתומי צה"ל עצמם.

הצעות "ארגון יתומי צה"ל - החיים כדרך" לתיקוני החוק

1. תגמול כספי שווה לכל יתום מעל גיל 21

מה קיים כיום:
בהצעת החוק הנוכחית מוצע לתגמל את יתומי צה"ל מגיל 21 ועד גיל 40, כלומר לתקופה כוללת של 19 שנים בלבד.
מדובר בסך של כ- 626,000 ₪ במשך תקופה זו.
בנוסף, בהצעת החוק ישנה גם הצעה להגדיל את מענק הנישואין (אותו מקבלים כל יתום או יתומה לכל המאוחר בגיל 30) העומד היום על כ- 125,000 ₪, ל- 300,000 ₪, כלומר: תוספת של כ- 175,000 ₪.
סך שני הסעיפים הנ"ל מציעים תוספת תגמול העומד על סך של כ- 800,000 ₪ בגילאים 21-40.

במקביל, מופיע בהצעה סעיף המציע הענקת מענק חד פעמי על סך 50,000 ₪ ליתומות ויתומים מעל גיל 40. כאשר מי שעבר את גיל 60 יקבל את כל הסכום בפעימה אחת ואילו בני 40-60 יקבלו 25,000 ₪ בלבד, ועם הגיעם לגיל 60 יקבלו את יתרת הכסף.

מה אנו דורשים:
כל יתום צה"ל, בכל גיל, יקבל תגמול, שיתפרס לכל היותר במשך 10 שנים, החל ממועד כניסת החוק לתוקף, ללא קשר לגילו בעת האישור.
כל הסכום המיועד לכלל יתומי צהל בגילאי 21 ומעלה – בין אם מדובר בתגמול חודשי, הגדלת מענק הנישואין, או המענק החד פעמי – יחולק באופן שווה בשווה בין כלל היתומים מעל גיל 21, במשך עשור לכל היותר.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

נימוק:
מחקרה של סולומון (2024) קובע כי "תהליך האבל על הורה שנפל במסגרת שירות ביטחוני הוא מתמשך ונמשך לאורך כל החיים."
אין כל בסיס נפשי, מוסרי או חברתי לקביעת גבול גיל מלאכותי.
הכאב וההשפעה אינם פוחתים עם השנים, לכן יש להחיל את הזכאות על כלל היתומים החיים כיום.
באשר לתקופת הענקת התגמול – יש לקצרה ל- 10 שנים לכל היותר משתי סיבות:
ראשית, גובה התגמול לכל יתום או יתומה אינו גבוה וחלוקה על פני 19 שנים מעניקה סכומים זעירים מאוד מדי חודש.
שנית , הגיל הממוצע המבוגר של יתומי ויתומות צה"ל וכוחות הבטחון. אם ניקח בחשבון את כלל יתומי צה"ל מגיל 0 ועד גיל 100, אז הגיל הממוצע הוא 51 שנים. אם ניקח בחשבון רק את יתומי צהל מעל גיל 40, אז הגיל הממוצע הוא 58 שנים. לאור גילם המבוגר של יתומי צהל הבוגרים, אין סיבה להאריך את שנות קבלת התגמול.

2. הכללת "ילדו של הנספה" בכלל הזכויות ובכל גיל

מה קיים כיום:
יתום מוכר רק אם התייתם לפני גיל 21.
מי שהתייתם לאחר גיל 21, אפילו ביום אחד, נשללות ממנו זכויותיו כיתום צה"ל.

מה אנו דורשים:
להרחיב את ההגדרה כך שכל ילדו של הנספה, בכל גיל, יהיה זכאי לכלל הזכויות והתגמולים המוענקים ליתומי צה"ל.

נימוק:
הדבר בולט במשפחות שבהן חלק מהילדים היו מתחת לגיל 21 בעת נפילת ההורה, וחלקם מעל גיל 21, לעיתים בהפרש של ימים בלבד.
האם מי שהתייתם בגיל 20 זכאי להכרה, ואילו אחיו בן ה־ 21 לא?
כפי שלא קוצבים את זכויות האלמנה לפי גילה, או את זכויות ההורים לפי גיל בנם, כך אין לקצוב את יתמותו של ילד לפי גילו.

סולומון (2024): "האבל על הורה שנפל במסגרת שירות ביטחוני הוא מתמשך, ואיננו תלוי בגיל הכרונולוגי של הילד בזמן האובדן."

3. העדפה מתקנת ליתומי צה"ל

מה קיים כיום:
אין כיום כל מנגנון העדפה מתקנת ליתומי צה"ל וכוחות הביטחון במכרזים ממשלתיים, בגופים ציבוריים, במשרד הביטחון או בתוכניות דיור ממשלתיות.

מה אנו דורשים:
החלת מנגנון העדפה מתקנת ליתומי צה"ל במכרזים ממשלתיים, בגופים ציבוריים ובמשרד הביטחון,
וכן בתוכניות דיור לאוכלוסיות ייחודיות כגון "מחיר למשתכן", "דירה בהנחה" ותוכניות דומות.

המטרה היא לאפשר השתלבות תעסוקתית וכלכלית שוויונית, ולתקן אפליה עקיפה שנוצרה לאורך שנים.

נימוק:
מחקרה של Komischke-Konnerup ואחרים (2021) הראה כי אנשים המתמודדים עם אבל מתמשך חווים פגיעה בכושר העבודה, ביציבות הכלכלית ובתחושת המסוגלות העצמית.
במילים אחרות, יתומי צה"ל נושאים לאורך חייהם השלכות ישירות על השתלבותם בשוק העבודה ובחברה.

מחקרה של ד"ר להמן (2002) מצא כי בנים יתומי צה"ל, שגדלו ללא אב נוטים לדימוי עצמי נמוך ולדפוסי התקשרות לא בטוחים, המשפיעים על ביטחונם התעסוקתי ועל יכולתם להתקדם מקצועית: "היעדר דמות אב תומכת מגיל צעיר גורם לקשיים בהתמודדות עם סמכות ובתחושת ביטחון עצמי במקומות עבודה."

גם מחקרה של סלומון (2024) מצביע על פערים מערכתיים חמורים: "יתומי צה"ל מדווחים על היעדר מוחלט של סיוע בהכוונה תעסוקתית, בהשכלה ובדיור, דבר שמגביר את תחושת ההדרה והפער מול אוכלוסיות אחרות במשפחות השכול."

לפיכך, עיגון העדפה מתקנת בחוק מהווה מהלך שיקומי וצודק המבטיח ליתומים הזדמנות אמיתית להשתלב, לצמוח ולחיות בכבוד במדינת ישראל, כחלק משיקום כולל ארוך טווח.

4. הרחבת סל הטיפולים הרגשיים והנפשיים

מה קיים כיום:
הטיפול הנפשי כולל בעיקר טיפולים פסיכולוגיים פרטניים וזוגיים, אך לא כולל טיפולים משפחתיים (עם הילדים), בניגוד לאלמנות ולהורים שכולים.

מה אנו דורשים:
להרחיב את הסל למגוון טיפולים: CBT, פסיכותרפיה, קאוצ'ינג, טיפול משפחתי, טיפול באמנות, תנועה וכתיבה, וטיפולי גוף נפש, מיינדפולנס, NLP וכו.

נימוק:
ד"ר להמן (2002): "החוסרים הרגשיים הופכים לדפוס של שליטה עצמית והימנעות מביטוי רגשי."
נדרש מענה רב תחומי וחווייתי שיעניק שיקום רגשי עמוק ושוויון טיפולי.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

5. רפואה משלימה וטיפולי גוף נפש ליתומים

מה קיים כיום:
אין כיום כל זכאות לרפואה משלימה או טיפולי גוף נפש עבור יתומי צה"ל מעל גיל 30 ומשום מה "ארגון אלמנות ויתומי צהל" מעוניין שזה יינתן רק לאלמנות, על פי מסמך שהגיש הארגון.

מה אנו דורשים:
להכניס את תחום הרפואה המשלימה לסל הזכויות של יתומי צה"ל, כך שכל יתום, בכל גיל, יהיה זכאי למימון טיפולים אלטרנטיביים בהתאם לצרכיו האישיים, ובהם: רפלקסולוגיה, דיקור סיני, שיאצו, עיסוי טיפולי, טיפול במגע, דמיון מודרך, ביופידבק, רייקי, טיפול בתנועה ועבודה אנרגטית.
הטיפולים יינתנו במסגרת פרטית או קהילתית, לפי בחירת המטופל, במימון מלא של משרד הביטחון.

נימוק:
מחקרה של סולומון (2024) מצא כי יתומי צה"ל בוגרים סובלים לא רק מקשיים רגשיים אלא גם מתסמינים גופניים מתמשכים הקשורים לטראומה ולדיכוי רגשי: "נמצאה שכיחות גבוהה של עייפות כרונית, כאבים פיזיים, קשיי שינה ותסמינים פסיכוסומטיים בקרב יתומי צה"ל הבוגרים."

במילים אחרות - הכאב אינו רק רגשי; הוא מתבטא בגוף.

גם מחקרה של ד"ר להמן (2002) תיאר דפוס של שליטה עצמית והימנעות מביטוי רגשי אצל יתומים, דבר המוביל להצטברות מתח גופני ולביטויים פיזיים של טראומה: "החוסרים הרגשיים וההדחקה הופכים למתח גופני ולחוסר שקט פנימי."

מחקר נוסף של Komischke-Konnerup ואחרים (2021) על מתמודדי אבל ממושך הראה כי:
" Chronic grief manifests in somatic symptoms such as fatigue, pain and sleep disturbances that require integrative mind-body treatment."

לפיכך, יש לראות ברפואה המשלימה אמצעי שיקום חיוני ולא מותרות.
הטיפולים הללו מאפשרים ליתום לעבד רגשות דרך הגוף, לשחרר חסימות ולהחזיר לעצמו תחושת שלמות וביטחון.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353
רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

6. טיפולי שיניים לכל יתום בכל גיל

מה קיים כיום:
טיפולי שיניים ניתנים כיום רק ליתומי צה"ל עד גיל 18, וכעת מוצעים רק ליתומים בוגרים שאינם עומדים ברשות עצמם, כלומר: כפופים למבחן הכנסה או תלות כלכלית.
לעומת זאת, אלמנות צה"ל והורים שכולים זכאים לטיפולי שיניים ללא כל מבחן הכנסה וללא הגבלת גיל.
נוצר מצב של אפליה ברורה בתוך אותה משפחת שכול - הורה או בן זוג נהנים מהזכות לבריאות בסיסית, אך הילד, שאיבד הורה באותו אירוע, נדרש להוכיח תלות כלכלית כדי לזכות באותו טיפול.

מה אנו דורשים:
החלת הזכאות לטיפולי שיניים על כל יתומי צה"ל, בכל גיל, ללא תלות במבחן הכנסה או מצב משפחתי.
המדינה תישא בעלות המלאה של הטיפולים במסגרת קופות החולים או מרפאות ייעודיות, בדומה להטבה הניתנת לאלמנות ולהורים השכולים.

נימוק:
בריאות הפה היא חלק בלתי נפרד מבריאות האדם ואינה מותרות.
אין סיבה להפלות יתום בוגר בשל גילו או עצמאותו הכלכלית.

מחקרה של סלומון (2024) מדגיש כי יתומים בוגרים חווים תחושת הדרה ממסדית מתמשכת כשהם נדרשים "להוכיח" את זכאותם: "היעדר אחידות בזכויות בין קבוצות השכול גורם לתחושת השפלה וחוסר שייכות."

בנוסף, Komischke-Konnerup ואחרים (2021) מצאו כי אבל ממושך פוגע גם בתפקוד הגופני ובתחזוקה הרפואית העצמית - כלומר, יתומים רבים נוטים להזניח טיפולים בריאותיים עקב מצב רגשי וכלכלי קשה.
"Prolonged grief is associated with neglect of basic self-care and medical follow-up."

השוואת הזכאות לטיפולי שיניים תחזיר את השוויון והכבוד ליתומי צה"ל, ותבטיח מענה רפואי מלא לכל אחד מהם - בדיוק כפי שניתן לכל יתר משפחות השכול, ללא מבחני הכנסה וללא הגבלת גיל.

7. מימון נסיעות לאזכרה ולטקסי יום הזכרון

מה קיים כיום:
מימון נסיעה לבית העלמין ביום הזיכרון לחללי צה"ל ובימי האזכרה ניתן כיום רק להורים השכולים ולאלמנות צה"ל.
יתומי צה"ל, אינם זכאים למימון זה.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

מה אנו דורשים:
החלת הזכאות למימון נסיעות גם על כל יתומי צה"ל, בכל גיל, ובאופן שוויוני לזה הנהוג אצל יתר משפחות השכול.
המימון יכלול הגעה לטקסים ממלכתיים, אזכרות אישיות ואירועי הנצחה רשמיים.

נימוק:

השתתפות באזכרות ובטקסים היא חלק בלתי נפרד מתהליך האבל והשימור של הקשר עם הנפטר.
מחקרה של סולומון (2024) מצא כי השתתפות פעילה בטקסי זיכרון תורמת באופן ישיר ליכולת לעבד את האובדן ולחוש תחושת שייכות וערך: "שמירת הקשר הסמלי עם ההורה שנפל באמצעות טקסי הנצחה מחזקת את תחושת המשכיות ומשמעות החיים."
בנוסף מצא המחקר, כי רבים מהיתומים הבוגרים מדווחים על קושי רגשי וגופני בימי הזיכרון, ועל כך שאינם חשים שווים בטקסים הרשמיים בשל היעדר מימון ותמיכה לוגיסטית: "יתומים רבים נמנעים מהשתתפות בטקסים ממלכתיים עקב תחושת הדרה ואי-שוויון בהיערכות."

גם מחקרה של Komischke-Konnerup ואחרים (2021) מצא כי:
"Engaging in public remembrance rituals enhances resilience and reduces isolation."

לכן מימון מלא של הגעה לטקסים הוא חלק בלתי נפרד מההכרה והכבוד שעל המדינה להעניק ליתומי צה"ל, כמי שנושאים את הזיכרון הלאומי והאישי כאחד.

8. מענק הנצחה חד־פעמי

מה קיים כיום:
עם נפילת החלל, מועניק מענק הנצחה חד־פעמי בסך של כ־8,000 ש"ח לאלמנות צה"ל ולהורים השכולים בלבד.
יתומי צה"ל, שלרוב היו קטינים בעת הנפילה, אינם זכאים למענק זה גם כאשר הם נושאים את זכר ההורה לאורך כל חייהם.

מה אנו דורשים:
להעניק מענק הנצחה חד־פעמי לכל יתום צה"ל במהלך חייו.
הענקת המענק תהווה ביטוי להכרה ממלכתית בכאבם של היתומים ובתרומתם לשימור זכר ההורה שנפל.

נימוק:
מחקרה של סולומון (2024) מצא כי יתומי צה"ל בוגרים חווים תחושת הדרה ממסדית מתמשכת, במיוחד בהיבטים של הכרה וסמלים ציבוריים: "היעדר ביטוי ממסדי לאבלם של יתומי צה"ל מעמיק את תחושת הניכור, ומונע מהם תחושת שייכות למשפחת השכול."

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

הענקת מענק הנצחה מהווה אפוא לא רק תיקון כלכלי, אלא תיקון רגשי וחברתי עמוק, ביטוי ממשי לכך שהמדינה רואה ומוקירה גם את ילדיו של הנופל, ולא רק את הוריו או בן/בת זוגו.

מחקרה של Komischke-Konnerup ואחרים (2021) מצביע על חשיבותה של ההכרה הציבורית בתהליך האבל והשיקום:
"Public recognition of grief and loss is a central component of emotional healing and resilience."

המענק החד פעמי הוא אפוא אקט של הכרה ממלכתית, המעניק תחושת שייכות, כבוד וריפוי.
הוא משיב ליתומים את מקומם הראוי בתוך ההיררכיה של משפחות השכול, ומתקן עוול היסטורי שנמשך עשרות שנים שבו הקול שלהם, והכאב שלהם, לא זכו להכרה פורמלית.

9. ליווי ותמיכה ליתומים הסועדים את אימם האלמנה

מה קיים כיום:
אין כיום כל מענה או סיוע ליתומי צה"ל הבוגרים המלווים או מטפלים באמן האלמנה, במיוחד כשהאם חולה או סיעודית.

מה אנו דורשים:
להכיר ביתומי צה"ל הסועדים את אימם האלמנה כזכאים לתמיכה נפשית וכלכלית.
הסיוע יכלול מענק חודשי זמני או קבוע, מימון טיפולים רגשיים וליווי מקצועי, בדומה לסיוע הניתן לבני משפחה מטפלים באוכלוסיות אחרות.
בנוסף, מוצע להקים מסלול ליווי טיפולי רגשי משפחתי במצבי סיעוד של האלמנה, שיכלול את היתום כחלק אינטגרלי מהתהליך.

נימוק:
מחקרה של ד"ר להמן (2002) מצא כי יתומים בוגרים חווים תחושת אחריות יתר כלפי האם שנותרה בחיים, יחד עם פחד תמידי מאובדן נוסף: "יתומים מבוגרים נושאים על גבם תחושת שליחות מגוננת כלפי האם האלמנה, כאילו עליהם להחזיק את העולם שלא יתמוטט שוב."

גם מחקרה של סולומון (2024) תיאר את התופעה הזו כ"אבל מתמשך רב דורי", שבו יתומים נושאים לא רק את האובדן אלא גם את הטראומה של ההורה שנותר בחיים: "הכאב של ההורה השכול הופך להיות חלק בלתי נפרד מזהותם של ילדיו."

בפועל, היתום הבוגר נושא בעול כפול - גם רגשי וגם פיזי - אך אינו נחשב למטפל או נתמך על ידי המדינה.
הכרה בזכאותו לתמיכה וליווי היא צעד אנושי הכרחי, שמבטא אחריות ממלכתית כלפי מי שגדלו לצד אם שכולה ונושאים את כאבה עד היום.

10. שיקום עסקי ותעסוקתי - אבחון, מענק וליווי צמוד

מה קיים כיום:
אין כיום כל מסלול שיקום עסקי או תעסוקתי ייעודי ליתומי צה"ל.
בניגוד לאלמנות ולהורים שכולים, הנהנים ממערך ליווי תעסוקתי והכוונה מקצועית במשרד הביטחון,
היתומים הבוגרים נדרשים להתמודד עם בניית עתידם התעסוקתי והכלכלי ללא כל סיוע מדינתי או מערכתי.

מה אנו דורשים:
הקמת תוכנית שיקום עסקי ותעסוקתי ליתומי צה"ל בכל גיל הכוללת:

1. אבחון תעסוקתי אישי ומקצועי, שיבחן חוזקות, כישורים ותחומי עניין.

2. מענק ראשוני לפתיחת עסק קטן או לביסוס מקצוע עצמאי, בסכום שלא יפחת מ־50,000 ש"ח.

3. ליווי מקצועי צמוד של יועץ עסקי ומנטור אישי מטעם משרד הביטחון למשך שנתיים לפחות.

4. מתן קדימות בקורסים מקצועיים, בהכשרות ובמסלולי השכלה המיועדים לשיקום.

נימוק:
מחקרה של סולומון (2024) העלה כי יתומי צה"ל הבוגרים מדווחים על תחושת החמצה ותלות כלכלית לאורך שנים, כאשר רבים מהם לא קיבלו כלים להשתלבות תעסוקתית: "היתומים שלא קיבלו הכוונה תעסוקתית או סיוע בלימודים מתארים חוסר ביטחון כלכלי ותחושת ניתוק מהמערכת."

גם מחקרה של Komischke-Konnerup ואחרים (2021) מצא כי שיקום כלכלי הוא גורם מרכזי ביכולת לצאת ממעגל האבל המתמשך:
" Socioeconomic rehabilitation and empowerment are critical for restoring self-worth and stability among individuals facing prolonged grief."

בנוסף, מחקרה של ד"ר להמן (2002) מצא כי רבים מהיתומים הבוגרים נושאים תחושת אחריות מופרזת לצד דימוי עצמי נמוך, מה שמוביל לעיתים לקושי בהתמדה בעבודה או בנטילת סיכונים תעסוקתיים: "היעדר אב מגיל צעיר מייצר קונפליקט בין הצורך בשליטה וביטחון לבין היכולת ליזום ולהתפתח."

מתן מענק, הכוונה וליווי תעסוקתי הם אפוא לא רק סיוע כלכלי אלא הליך שיקומי מלא,
שמאפשר ליתומי צה"ל לבנות חיים עצמאיים, לתקן שנים של חוסר הכרה ולממש את הפוטנציאל האישי והמקצועי שלהם במדינה שאביהם או אמם הקריבו למענה.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

11. הכרה ב"יתום בודד" ומתן סיוע ייעודי

מה קיים כיום:
אין כיום כל הכרה או מנגנון סיוע ליתומי צה"ל שבפועל חיים ללא קשר או תמיכה מצד האם האלמנה.
במקרים בודדים, אך קשים, האלמנה ניתקה קשר עם היתום, לעיתים עוד בילדות, מתוך קושי רגשי להמשיך ולהיות בקשר עם הילד.
כתוצאה מכך, יתומים אלו חיים את חייהם הבוגרים ללא תמיכה משפחתית, רגשית או כלכלית, ונאלצים להתמודד לבדם עם השלכות האובדן.

מה אנו דורשים:
לקבוע בחוק הכרה בקטגוריה של "יתום בודד" - יתום שאין לו קשר עם האלמנה ואינו מקבל ממנה סיוע כלשהו. עבור יתומים אלה יינתן סיוע ייחודי שאינו מותנה במבחני הכנסה.

נימוק:
מדובר באוכלוסייה קטנה אך פגיעה במיוחד, שחיה בבדידות רגשית עמוקה ונושאת על גבה לא רק את האובדן של ההורה שנפל, אלא גם את האובדן של ההורה החי - האלמנה.
ההכרה ב"יתום בודד" ומתן סיוע ייחודי עבורו זה חוב מוסרי של המדינה כלפי מי שחי כל חייו ללא עוגן משפחתי, וממשיך לשאת לבדו את זיכרון ההורה שנפל.

12. הנחה במס רכישה ליתום בכל גיל

מה קיים כיום:
יתומי צה"ל זכאים כיום להנחה במס רכישה רק עד גיל 50.
לאחר גיל זה, הזכאות נשללת, גם אם היתום לא מימש מעולם את ההטבה או שלא הייתה לו אפשרות כלכלית לרכוש דירה קודם לכן.
לעומת זאת, אצל חלק מאוכלוסיות השכול האחרות אין מגבלת גיל נוקשה מסוג זה.

מה אנו דורשים:
ביטול מוחלט של מגבלת הגיל בהנחה במס רכישה, והחלת הזכאות על כל יתום צה"ל, בכל גיל, ברכישת דירת מגורים ראשונה, כולל רטרואקטיבית למי שרכש דירה ולא קיבל את ההנחה, מפני שלא עמד במגבלת הגיל.

נימוק:
רכישת דירה היא אחד הביטויים המרכזיים ליציבות כלכלית, ביטחון ושייכות.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

מחקרה של סולומון (2024) מצביע על כך שרבים מהיתומים הבוגרים חוו עיכוב משמעותי בבניית חייהם הכלכליים עקב השלכות השכול, ובהן קושי בלימודים, בתעסוקה וביציבות כלכלית: "רבים מהיתומים מתארים מסלול חיים שנדחה או נקטע – לימודית, תעסוקתית ומשפחתית – עקב האובדן."

גם מחקרה של Komischke-Konnerup ואחרים (2021) הראה כי אבל מתמשך משפיע ישירות על יכולת תכנון עתיד כלכלי ועל קבלת החלטות ארוכות טווח:
"Prolonged grief interferes with long-term planning and financial stability."

לפיכך, שלילת ההטבה בגיל 50 יוצרת אפליה מהותית, ומתעלמת מהעובדה שהשפעות האובדן אינן נעלמות עם השנים אלא אף לעיתים מתחדדות.
הנחה במס רכישה בכל גיל היא תיקון צדק בסיסי, ולא פריבילגיה.

13. הכרה ב"ארגון יתומי צה"ל - החיים כדרך" כארגון יציג ליתומות ויתומי צה"ל וכוחות הבטחון הבוגרים

מה קיים כיום:
מדינת ישראל מכירה כיום בארגונים יציגים של משפחות שכולות אחרות:

"יד לבנים" - ארגון ההורים השכולים, המנוהל על ידי הורים שכולים.
"ארגון אלמנות ויתומי צה"ל" – המנוהל על ידי אלמנות צה"ל.

אולם אין כיום כל הכרה רשמית בארגון יציג של יתומי צה"ל הבוגרים, למרות שמדובר באוכלוסייה גדולה, ייחודית ובעלת צרכים מובחנים.
מרגע העברת תיקון החוק, והכרתם של יתומי צהל מעל גיל 21, יש מקום לדרוש עבורם ארגון יציג, המנוהל רק ע"י יתומות ויתומי צה"ל וכוחות הבטחון.

מה אנו דורשים:
הכרה רשמית ב"ארגון יתומי צה"ל - החיים כדרך" כארגון היציג של יתומי ויתומות צה"ל הבוגרים במדינת ישראל.
הכרה זו תאפשר לארגון לייצג את היתומים מול משרדי הממשלה, הכנסת, משרד הביטחון והוועדות הציבוריות, באופן רשמי, קבוע ומוסדר.

נימוק:
"ארגון יתומי צה"ל - החיים כדרך" הוא הארגון היחיד בישראל שהוקם, מנוהל ופועל כולו על ידי יתומי צה"ל בוגרים בעצמם.
זהו המקום היחיד שבו מתקיים ייצוג מלא, אותנטי ובלתי מתווך לקולם של היתומים.
כפי ש"יד לבנים" מנוהל על ידי הורים שכולים, וכפי ש"ארגון האלמנות" מנוהל על ידי אלמנות - כך נכון, ראוי וצודק כי גם ליתומי צה"ל יהיה גוף עצמאי שמנוהל על ידם ומייצג אותם באופן הישיר והבלעדי.

מחקרה של סולומון (2024) מדגיש את חשיבות תחושת הייצוג והשייכות בקרב היתומים: "היעדר ייצוג ישיר מגביר תחושת שקיפות, הדרה וחוסר נראות בתוך מערך ההכרה הלאומי."

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353

רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851

ארגון יתומי צה"ל – החיים כדרך
ע"ר 580717353

הכרה ב"ארגון יתומי צה"ל – החיים כדרך" כגוף יציג היא צעד הכרחי לתיקון עוול היסטורי, שתאפשר ליתומי צה"ל לקחת חלק אמיתי בעיצוב המדיניות, לא כנספחים לארגונים אחרים בלתי מייצגים באופן שווה ושוויוני את היתומות והיתומים – אלא כקבוצה בעלת קול, זהות וזכויות משל עצמה.

Info.idforphans@gmail.com
www.idforphans.org.il

ארגון יתומי צה"ל החיים כדרך ע"ר 580717353
רח' אבנר בן נר 14/28, נס ציונה 7422003 | מיכל טלקר 052-2312839 | רות משאט 050-4060851